

ב"ה

בית מדרש ישיבה AI

בסדרה – עיון בתניא יומי

גם בעולם הזה

אגרת הקודש סימן כ"א

מהדורת מחקר פנימית · מהדורה 3

י"ד תשרי תשפ"ז

בהובלה אנושית ובמסגרת הפיקוח הרבני של בית המדרש

מהדורה זו מרכזת את הבירור המחקרי בלשון "שטוב לנו גם בעולם הזה להקדימה" באגרת הקודש כ"א: המקורות ושכבות הפירוש, ניסויי הנוסח, שבע-עשרה הסברות, ההשגות, שינויי העמדה וגבולות הראיות. השאלה ממוקדת במילה "גם": גם אם "בעולם הזה" נשאר, מה מוסיפה תיבת ההוספה?

הקריאה המצטברת מסבירה תפקיד לשוני מסתבר; שאלת הייתור עדיין פתוחה. לאחר מפת הקריאה מתחיל העיון במקור היסוד. להצגה נגישה וקצרה של המהלך ראו החוברת המקבילה לקורא. כאן מפותחות גם האפשרויות שלא הכריעו והבדיקות שעליהן נשענת המסקנה, תחת פיקוח רבני.

מפת קריאה

18 •	08 • פרופילי המשתתפים וביקורת העורך	2 •	02 • מקור היסוד ושכבות הפירוש
20 •	09 • כיסוי השאלות והכרעות העריכה	3 •	03 • המענה לשאלה וגבול ההוכחה
21 •	10 • מענה מסכם והמשך מוגדר	4 •	04 • מבחני הקריאה והחלופות התחביריות
22 •	11 • התייעוד הנשמר והחוסרים	5 •	05 • כיצד השתנה הדיון
22 •	12 • ביקורת R3 ומה השתנה ב-ED2	6 •	06 • תיקי הסברות — כל ההצעות וההשגות
24 •	מפתח הסברות	15 •	07 • יומן הספרים, הגישה והאימות
24 •	פנקס המקורות		

02 • מקור היסוד ושכבות הפירוש

אגרת הקודש כ"א, היחידה המקומית ברצף. הקטע מובא בלי פיסוק פנימי, בכתוב מותאם ובקיצורים נבחרים; אין זה העתק דיפלומטי של דפוס קדום:

וממנו למדו רז"ל לקיום כל המצות בכלל ובפרט מעשה הצדקה העולה על כולנה המגינה ומצלה בפירותיה בעוה"ז מכל מיני פורעניות המתרגשות כדכתיב וצדקה תציל ממות וכ"ש משאר מיני יסורים הקלים ממות כ"ש שטוב לנו גם בעוה"ז להקדימה כל מה דאפשר שהרי אדם נידון בכל יום.

האיגרת פונה לנודבי מעות ארץ ישראל ומבקשת נתינה שבועית, ולפחות חודשית, מתוך השיעור השנתי. הדיון נפתח בזריזות המצוות, ובזריזותו של אברהם כדי להראות שמחה וחפץ ברצון קונו. "וממנו למדו" מעביר מן הדוגמה

אל הכלל; "ובפרט" מעביר מן הכלל לצדקה. אחרי היחידה בא "אך גם זאת מצאנו ראינו", ועמו מעלת ריבוי המעשה וזיכוכ הנפש והייחוד העליון.

באתר העברי של "שיעורים בספר התניא" משולבים טקסט התניא והביאור. המשפט המפרש את הקל וחומר הוא שכבת הביאור. אין לייחס כל תוספת שבו לרבי אישית מפני שהספר קשור להגהותיו. ב־Lessons יש להבחין בין תרגום, הרחבה פרשנית והערות המסומנות במפורש כהערות הרבי. אלו תפקידים שונים גם כשכולם מופיעים באותו דף.

מקום ב־Lessons	התוכן והגבול
הערה 19	על "העולה על כולנה": שער היחוד והאמונה, תחילת פרק י"ב. אינה גלוסה ל"גם".
הערות 20-21	20: פאה א, א; 21: הפניית הרבי לאגרת ג' בעניין הפירות בעולם הזה.
הערה 23	ראש השנה טז ע"א, על הדין שבכל יום.
הערה 24	גבייה מוקדמת והעברה שנתית; זריזות וריבוי המעשה. במעבר לטעם השני, לא על "גם".

השיוכים הללו אומתו בעריכה בדף Lessons המלא. היעדר הערה ישירה בצירוף מוגבל לדף שנבדק. אין מכאן טענה שלא קיימת הערה בשום שיחה, כתב יד או קובץ אחר. ההפניה לאגרת ג' עצמה אינה הופכת אותה לביאור מפורש לכ"א.

המסגרת הלשונית חשובה: המהלך נפתח ב"מלבד הידוע לכל גודל מעלת הזריזות" וממשיך עד "אך גם זאת". הטעמים שכאן נמנים כחלק מן הידוע; אחריהם מוצג ערך ריבוי המעשה. מנייה מפורשת של טעמים ידועים יכולה להסביר את הסגנון, אך אינה מוכיחה את צורך החזרה.

03 • המענה לשאלה וגבול ההוכחה

ההצעה החזקה ביותר שנשארה היא קריאה מצטברת: מעלת הזריזות כבר הונחה, והצדקה מספקת גם טובה בתחום העולם הזה. "גם" אינו מוסיף סגולה חדשה לצדקה; הוא מציין במסקנה יחס בין הטעם הקודם לתועלת שזה עתה תוארה. את ההגנה אפשר כבר להסיק מן ההקשר, אבל כאן היא מסומנת במפורש כתוספת.

הקושי הנגדי נשאר: גם בלי הצירוף, "ובפרט" ו"כל שכן" והרקע על ההצלה מאפשרים אותו היסק. לכן אין לומר שהקריאה מוכיחה ייתור מדומה בלבד. היא מסבירה אפשרות שימוש של הלשון. המעבר מתיאור שימוש להוכחת בחירת המחבר דורש טיעון נוסף, שלא הושג.

חשוב גם לא להעמיד רף לא נכון: מילה אינה חייבת להוסיף עובדה חדשה כדי להיות בעלת משמעות. היא יכולה למקד, להדגיש או לקשר. אולם השואל ביקש יותר מזהוי כללי של תפקיד כזה. עליו יש להשיב בגלוי: התפקיד מסתבר, אבל לא הודגם עדיין מדוע הוא נצרך דווקא כאן, לאחר שני עוגנים מפורשים לעולם הזה.

שני הקל וחומר אינם היסק אחד ממיתה אל הקדמה. הראשון משווה סכנות: אם הצדקה מצילה ממיתה, כל שכן מייסורים קלים. השני משווה את טעם ההקדמה במצוות בכלל לצדקה, שבה מפורט גם יתרון הגנתי. הדין היומי הוא חוליית העיתוי. אין צורך להניח שהעולם הבא הוא זמן שבו נותנים צדקה; הטובה שממעשה בעולם הזה יכולה להידון גם מעבר לו.

"שיעורים" מסביר את הקל וחומר בהשוואה למצוות שאין שכון בעולם הזה. יש לשמור את ניסוח המפרש בהקשרו, ולהימנע מהרחבתו לקביעה שאין לשום מצווה אחרת פירות כאן. לצורך המענה אין צורך בהכללה הזאת. באגרת עצמה מפורטים פירות הצדקה בלי ניסוח כולל על כל יתר המצוות.

04 • מבחני הקריאה והחלופות התחביריות

מוקד הבדיקה הנוכחי הוא V_0 מול V_2 : בשתיהן "בעולם הזה" מפורש, ורק "גם" נבדלת. V_1 בוחנת את מחיקת הצירוף כולו ומאשרת שההיסק נשמר גם בלעדיו; היא אינה מחליפה את הדיוק בתיבה היחידה.

בכל ארבע הגרסאות נשמרת הפסקה הקודמת בשלמותה, ובפרט "בפירותיה בעולם הזה". אין להשוות V_1 תלושה ל- V_0 בהקשר מלא. זו בדיוק השגיאה שבגללה הטענה הישנה על "רק רוחניות" נראתה משכנעת יותר מכוחה.

גרסה — ניסוי בלבד		התרומה והחסר
V_0 • טוב לנו גם בעולם הזה להקדימה		התחום נאמר במפורש, ו"גם" מסמן אותו כתוספת. זהו נוסח היסוד לדיון.
V_1 • טוב לנו להקדימה		ההיסק המקומי נשמר; התחום והתוספת נלמדים מן ההקשר במקום להיאמר שוב.

V2 • טוב לנו בעולם הזה
להקדימה

התחום מפורש; אין סימון מקומי של הוספה. אין פירוש הדבר "רק בעולם הזה".

V3 • טוב לנו גם להקדימה

הקרבה ל"להקדימה" מעודדת קריאה של "גם להקדים" לצד עצם הנתינה. ההקשר עדיין משפיע.

V0 מול V1 מראה פער בין אמירה מפורשת לבין השלמה מן ההקשר, לא בין היסק תקף להיסק שבור. V0 מול V2 מבודדת טוב יותר את תפקיד "גם": תוספת מפורשת על פני ציון תחום בלבד. אבל גם ב-V2 טעם הזריזות הקודם לא נמחק, ולכן אין להציב "גשמיות בלבד" כתוצאה הכרחית.

V3 מדגימה נטייה תחבירית, לא חוק מכני. צמידות "גם" לפועל יכולה למקד את ההוספה במעשה ההקדמה, אבל פוקוס בעברית תלוי גם בהקשר ובהטעמה. בדומה לכך, ניסוי גרוק "שגם טוב לנו בעולם הזה להקדימה" מרחיב את הצירוף שעליו חלה ההוספה. הניסוי אינו עדות לכוונת המחבר או לנוסח חלופי.

שני התרגומים האנגליים שדווחו משתמשים ב-even. המילה יכולה לבטא תוספת שיש בה גוון מדרגי, "אפילו". אין לפסול את התרגום רק משום שהעולם הזה כבר נזכר. ההפתעה יכולה להתייחס ליחס בין המישורים, ולא לנתון חדש. במהדורה זו נבחר also כדי לשמר תוספת בלי להכריע בגוון המדרגי. זו בחירה עריכתית, לא תיקון מוסמך של המתרגמים.

ב"שיעורים" בידיש, כרך ד' עמ' 1569, הביאור אומר "אויך מצד דער טובה אין עולם־הזה" — גם מצד הטובה בעולם הזה (תרגומנו). זו תמיכה מפורשת בקריאה המצטברת. הביאור אינו שואל מדוע אין די בהקשר שכבר הזכיר את העולם הזה; מבחן המחיקה נשאר פתוח.

05 • כיצד השתנה הדיון

החומר שלפני R2 נמסר בחלקו כטקסטים ובחלקו כסיכום ערוך בתיק המסירה. סימוני A0, C0 ו-G0 מציינים את הייחוס שבתיק: העורך, קלוד וגרוק. אין בידינו ייצוא עצמאי של כל שיחות המודלים או הוכחה למי הייתה בכורה מחוץ לחומר שנמסר. סיכום התפתחות זה הוא עריכה, לא תמליל של שיחה משותפת.

תחילה הוצעה הנוסחה המשותפת: זריזות רוחנית ובצדקה גם תועלת גשמית. השואל השיב שהנתון כבר נאמר, ולכן ההסבר אינו מטפל במחיקה. העורך הודה בהמשך שהבחנת נתון ומסקנה לבדה אינה מספיקה, והציע את ניגוד העקדה וההצלה. הדוח המורחב הוסיף מקבילות, נוסח ואחוזי ביטחון; האחוזים לא נשענו על שיטת כיול ולכן הוסרו.

תיק R2 העמיד בפני המשתתפים אותו מבחן בסיסי ו־17 טענות. קלוד הרחיב בבדיקת שכבות המקור; גרוק חזר מפורשות מן ה"רק" והפריד תפקיד היסק מתפקיד הוספה; גרוק־בוט התמקד בדפוסים ופירושים. כל אחד קיבל גם משימות ייחודיות, ולכן אין למדוד עצם כמות המקורות כאילו הייתה משימה זהה לחלוטין.

מקלוד התקבל תיעוד מפורט של הערות 19–24, אך תוכן אגרת רעו לא נטען אצלו. גרוק דיווח שפתח אותה. בעריכה הנוכחית נפתח הקישור הישיר למכתב ואומתו התאריך ותוכנו הרלוונטי. זוהי השלמת אימות ממשית, לא ראייה חדשה לפתרון הדיוק. ההבדל בין הצלחת גישה לכישלונה אינו מחלוקת על תוכן שלא נקרא.

האירוע החריף ביותר היה דיווח גרוק־בוט על חסרון "גם" בבוך 47. לכאורה הוא היה משנה את T13 ואת סדר המחקר הבא. אך המשתתף תיקן: ההערה על "אך גם זאת", לא על "גם בעוה"ז". התיקון ביטל את הממצא, את שינוי המעמד ואת משימת ההמשך שנבנתה עליו. אין להשאיר מן הטענה המבוטלת רושם עמום של ספק נוסח שהתגלה כאן.

בסיום R2 נותרה הסכמה מצומצמת: V1 שומרת את ההיסק; הביאור המצטבר אפשרי; הדיוק פתוח. אין תועלת בסבב שיבקש רק לנסח שוב את אותה נוסחה. השואל הורה כעת לעבור לחוברות ולביקורת עליהן. סבב הביקורת הבא הוא ביקורת מהדורה, והוא יפתח מחקר נוסף רק אם יתקבל מקור או טיעון בעלי השפעה ממשית.

06 • תיקי הסברות — כל ההצעות וההשגות

המזהים T01–T17 נשמרים מתיק המסירה. כל רשומה מפרידה את ההצעה, ההנמקה וההתנגדות, ומציינת מה נשאר לאחר R2 והעריכה. ייחוס למודל מציין מה נמסר בתיק, לא קביעה בדבר הראשון שהגה את הרעיון. המפתח בסוף מוביל לעמודי הרשומות בפועל.

טענה	קלוד R2	גרוק R2	גרוק-בוט R2	עריכה ED2
T01	תוקן	פתוח/מסויג	פתוח/מסויג	רבדים בתוך זריזות
T02	נשמר	נשמר	פתוח	מבנה, לא פתרון
T03	תוקן	תוקן	נשמר מסויג	הכללה מסויגת
T04	פתוח, מתחזק	רקע	רקע	אפשרות, לא הוכחה
T05	פתוח	פתוח	פתוח	קריאה משנית
T06	תיאור בלבד	מסויג	חלש	חילוף מוקד
T07	פתוח	נדחה כראיה	נדחה כראיה	רמז לא מוכח
T08	מתחזק	חלש	חלש	הקשר בלבד
T09	לא הפניה ישירה	נדחה להסבר	פתוח חלש	מבנה כולל בלבד
T10	פתוח	פתוח	פתוח	התחזק בידיש
T11	תוקן	נבדל מ־T03	נבדל מ־T03	להפריד היסקים
T12	רקע	רקע	רקע	רקע בלבד
T13	פתוח	לא הוכח	תוקן וחזר לפתוח	אין וריאנט ביעד
T14	נדחה	נדחה כהכרח	נדחה בנוסח החזק	חזרה מהותית
T15	נדחה ככלל	נדחה ככלל	לסייג	ללא כלל למפרע
T16	נשמר	נשמר מוגבל	נשמר חלקית	עיתוי בלבד
T17	נשמר	נשמר	נשמר	דיוק פתוח

T01 • טעם רוחני ותועלת בעולם הזה

משותף ל־A0, C0 ו־G0. בסבב R2: אפשרי ומסויג.

ההצעה: "גם" מוסיף את טובת האדם בעולם הזה על הזריזות הנובעת מחביבות רצון ה'. יתרונה הוא העיגון ברצף: רצון קונו מופיע לפני הצדקה, וההגנה מופיעה בסמוך למסקנה. אין צורך להמציא נושא שלא הוזכר.

ההשגה: גם בלי הצירוף, שני המרכיבים נשארים. לכן ההצעה אינה מוכיחה צורך מקומי אלא יחס שהמילים יכולות להבליט. קלוד סיווג שני רבדים בתוך טעם הזריזות. מסגור זה מתקבל; אין לייחס לו שלילת שני הרבדים. רק הלשון "אינם שני מניעים נפרדים" דורשת סייג: נושא אחד יכול לכלול טעמים שונים.

המעמד: נשמרת כהצעת הקריאה המרכזית, בלי לטעון למעבר המחליף מניע רוחני במניע מעשי. ראיה שתעסוק במפורש בצירוף וביתרוננו על V1 עשויה לחזקה; עצם סיווג שני טעמים באיגרת אינו מכריע בעדה או נגדה.

T02 • נתון על צדקה ומסקנה על הקדמה

A0/C0/G0; נשמר כמבנה, לא כפתרון עצמאי.

”בפירותיה בעולם הזה” מתאר את פעולת הצדקה; המשפט הבא מסיק על הקדמת הנתינה. זו הבחנה ממשית בין נושא הנתון לנושא ההמלצה. הדין היומי מספק קשר בין פעולת הצדקה לעיתוי, ולכן אין כאן רק שתי חזרות סמוכות ללא התקדמות.

אך השואל לא ביקש למחוק את כל משפט ההקדמה. הוא מוחק רק את הצירוף שבתוכו. V1 משאירה את הנתון, המסקנה והקשר ביניהם. לפיכך T02 מסבירה למה יש משפט שני, ולא לבדה למה נאמר בתוכו שוב ”בעולם הזה”.

הנוסח המתוקן: החזרה מחילה במפורש את התחום הקודם על הערכת ההקדמה. זהו תיאור תפקוד סביר. הצגתו כהוכחה שהמחיקה משנה את כל הפירוש חוזרת אל הטעות שכבר זוהתה.

T03 • שאר המצוות לעומת צדקה

מפורש בביאור ”שיעורים”; ההכללה דורשת סייג.

הביאור המסורתי מציע קל וחומר: אם יש להזדרז במצוות שאין שכון בעולם הזה, ודאי בצדקה שפירותיה כאן. הוא מספק מקור ממשי להבנת ההשוואה, ולכן אינו רק המצאה משותפת של המודלים. זו תרומתו החשובה ביותר לתיק.

הקושי כפול. ראשית, פירות בעולם הזה מיוחסים גם למצוות נוספות; אין להפוך את ההשוואה לשלילה אוניברסלית. שנית, פירוש הקל וחומר אינו טיפול מפורש במבחן המחיקה. הלשון האנגלית מתונה יותר בעניין ניכרות השכר, אך אינה מסורת מקור עצמאית המכריעה את שאלת ה”גם”.

המעמד: ביאור מקורב ומבוסס למהלך, עם גבול ברור. הוא מחזק T01, ולא מוכיח T14. בחוברת הקורא מובא ההיגיון הנצרך בלי לנסח כלל גורף על שכר כל המצוות.

T04 • קרן ופירות

הוצע בכלל הדוחות; נשמר כרקע וכאפשרות.

המונח ”בפירותיה” מזמין את לשון המשנה: פירות בעולם הזה וקרן לעולם הבא. לפי ההצעה, ”גם בעולם הזה” מבהיר שהטובה שבהקדמה מגיעה גם

למישור הפירות, מעבר לערכה העיקרי של המצווה. אגרת ג' ואגרת רעו מספקות הקשר מושגי מתאים.

אבל אין באגרת כ"א כאן אמירה מפורשת על שכר ההקדמה בעולם הבא. החיבור מקרן המצווה לקרן הזריזות טעון הסבר, ואינו נובע מעצם המילה "פירות". אפשר להציעו, אך אין לזהות את כל מעלת עבודת ה' עם חשבון שכר עתידי.

אין לדחות את ההצעה בטענה שלא נותנים צדקה בעולם הבא: היא עוסקת בתוצאת המעשה הנעשה כאן. דחייה כזאת תוקפת טעות תחבירית שאינה נדרשת להצעה. ההצעה נשארת אפשרית, אך אינה מסירה את הייתור.

ב־Lessons הביטוי על פירות בעולם הזה מסומן כציטוט ומופנה לפאה א, א בהערה 20. הדבר מחזק את הקריאה כנוסחת פירות המרמזת לקרן. זה סימון של שכבת המבאר, לא פיסוק מחבר ולא הוכחת הצורך בחזרה.

T05 • מן העקדה להצלת החיים

הצעת העורך A0; לא נמצא לה פירוש מפורש.

העקדה מציגה זריזות גם כשהמעשה כרוך בויתור על היקר ביותר. צדקה מוצגת כמצילה ממיתה. נוצר ניגוד ספרותי אפשרי: אם אברהם מזדרז במסירות כזאת, קל וחומר במקום שבו המעשה מועיל גם לשמירת החיים. זו תוספת ממשית לנוסחה הכללית רוחני/גשמי.

ההשגה: האיגרת עצמה מדגישה שמחה וחפץ ברצון קונו, ומרחיבה לכל המצוות לפני הצדקה. הקל וחומר אינו מוכרח להיבנות דווקא על סכנת החיים בעקדה. גם אם הניגוד מכוון, הפירות וההצלה כבר נאמרו לפני ה"גם".

המעמד: אפשרות לקריאה ספרותית, לא פשט מוכח ולא תחליף למפרש. אין לומר שאין לה כל עוגן — שני הקטבים בטקסט — אך גם אין לתארה כפתרון שנמצא במקור.

חיזוק להשגה, בעקבות גרוק X04, R2, וקלוד R3, ממצא 11: האיגרת עצמה ממעטת במשקל העקדה כשלעצמה ביחס למעלת אברהם, ומעמידה במוקד את זריזותו הנפלאה. לכן בניית הקל וחומר דווקא על אובדן החיים לעומת הצלתם אינה מתבקשת ממוקד המחבר, אף שאינה נשללת כרובד ספרותי משני.

T06 • נחת רוח ליוצרו וטוב לנו

חילוף לשוני שצוין ב-A0 ובסיכומים; ראייה מוגבלת.

”לעשות נחת רוח ליוצרו” ו”טוב לנו” מכוונים לשני מוקדים שונים. ההצעה משתמשת בחילוף כדי לקרוא את ה”גם” כתועלת אישית הנוספת לערך העבודה. הלשון מאפשרת זאת בלי להניח במפורש עולם הבא.

אין להסיק שמעלה רוחנית אינה טובה לאדם, או שעבודת ה' היא ”רק לטובת הבורא”. אלה הנחות נוספות שהאיגרת אינה אומרת. גם מושא ההגנה במשפט הקודם כבר האדם, ולכן ”לנו” אינו מציג לראשונה את טובת הנותן.

המעמד: חילוף מוקד המסייע להמחשת T01, ולא פירוש עצמאי המכריע את הצורך בחזרה על תחום העולם הזה.

T07 • ”טוב” והעולם שכולו טוב

השערה המיוחסת ל-C0; לא הוכחה.

הוצע לקרוא ”טוב לנו” כרמז ללשונות חז”ל על העולם שכולו טוב. אז ”גם בעולם הזה” היה מוציא את המשפט מהתמקדות טבעית בטוב העתידי. כוח ההצעה הוא ביצירת איבר ראשון מוגדר למילת ההוספה. אין בתיק מקור מקומי הקושר את לשון ”טוב לנו” לדרשה הזאת. ההקשר הקרוב דווקא מדבר בהצלה גשמית. מילה שכיחה אינה נעשית רמז מכריע רק משום שהיא מופיעה גם בדרשה אחרת.

המעמד: נדחית כראיה לפתרון, ונשמרת כהשערה היסטורית בתיק. אין לטעון שהאפשרות הרעיונית הופרכה לחלוטין; פשוט לא הובא הביסוס הנחוץ להשתמש בה.

תוספת קלוד R3, ממצא 25: דברים ו, כד מצמיד ”לטוב לנו כל הימים” ל”לחיותנו כהיום הזה”. במורה נבוכים ג, כז, שנקרא כעת בתעתיק אבן תיבון, הרמב”ם מבחין בין השלמות המתמדת לקיום הגופני. הרקע מתאים לאפשרות ההד, אך לא נמצאה בבדיקה הממוקדת ראייה שאדמו”ר הזקן רומז כאן לפסוק. החיפוש אינו סריקה מלאה של כתביו. ההצעה נשארת השערת רמז; אין להוסיף אותה לתשובת הקורא כפירוש מוכח.

T08 • הנותן, המקבל והגבאי

C0; פותח מחדש בקלוד R2 לאור הערה 24.

אם המשלוח לארץ ישראל שנת, מה מועילה נתינה שבועית לגבאי? ההערה מלמדת שיש חשיבות למעשה מוקדם גם לפני ההעברה. מכאן הוצע: "לנו גם בעולם הזה" מפנה אל טובת הנותן בהווה, בשונה ממועד קבלת הכסף אצל העני.

ההקשר מועיל להבנת האיגרת, אך אינו מספיק לשאלת המילים: האדם הניצל ממיתה כבר מופיע ברקע הקרוב. גם אין להסיק מהעברה שנתית שהמקבל אינו יכול ליהנות משום תועלת עקיפה של גבייה מוקדמת; הדבר לא נבדק. המעמד: היסק היסטורי־הקשרי מוגבל. הוא מחזק את ההבחנה בין נתינה לגבאי לבין העברה לארץ ישראל, ולא מייצר פירוש חדש ל"גם". אין לייחס לרבי בהערה 24 את ההיסק הלשוני שלא נאמר בה.

חיטריק, מבוא לסימן כ"א, עמ' תפא, מצטט מאגרות אדמו"ר הזקן על גבייה שבועית, כסף מוכן להוצאות ושליח המוכן לצאת. הצילום נקרא; המכתבים העצמאיים לא נקראו כאן. זו ראייה עקיפה להקשר מעשי של הגבייה, המונעת קביעה גורפת שהקדמה אינה מועילה כלל למקבלים. אין היא מסבירה את "גם".

T09 • הייחוד העליון שבהמשך

C0 והמשך הסיכומים; לא הוכח כיעד ה"גם".

הוצע שהטובה בעולם הזה מצטרפת לפעולה העליונה של ריבוי הנתינות, המתוארת בהמשך האיגרת. אם קוראים את כל האיגרת כיחידה, אפשר לראות שתי קומות של השפעה: בעולמות העליונים ובחיים כאן.

אלא שהייחוד מופיע אחרי "אך גם זאת", במסגרת טעם נוסף של ריבוי מעשה. אין סימון שה"גם" הנוכחי מפנה קדימה דווקא אליו. הקדמת הנתינה וריבוי פעולות קשורים באיגרת, אך אינם אותו מאפיין.

המעמד: לא מתקבל כפירוש ישיר. אפשר לשמרו כרקע למבנה האיגרת כולה, בלי לטעון שהמבנה הרחב פותר את החזרה במשפט הקודם. סדר הדברים מקשה, אך אינו כלל לוגי האוסר כל הפניה קדימה.

T10 • סימון תחום והדגשה

A0 ו-R2; תפקיד מסתבר, מקבילה תחבירית קרובה לא הושגה.

לפי ההצעה, "גם בעולם הזה" הוא צירוף טבעי המסמן תחום נוסף. הוא עשוי לשאת הדגשה בלי להוסיף נתון חדש. היתרון הוא שאינו כופה על הלשון תפקיד הוכחתי שאינה חייבת למלא.

אורחות צדיקים מדבר על זריזות בתורה ובמצוות וגם בתקנת העולם הזה. שם ההוספה עוברת בין תחומי פעילות; כאן מדובר בטובת הקדמת אותה מצווה. אגרת רעו קרובה יותר מושגית אך אינה באותה תחביריות מקומית. לא הושג במחקר דפוס מקבילות קרובות אצל אדמו"ר הזקן עצמו.

הערת עריכה: "גם כי הסך הכולל" שבהמשך אינה ראייה נוספת לאותו שימוש; "גם כי" שם הוא לשון ויתור, "אף על פי". זה תיקון להצעת קלוד ב-R2, Q07. חיפוש רצף אותיות לבדו אינו חיפוש תפקוד. מציאת מקבילה תוכל לחזק את הקריאה, אך לא תסגור אוטומטית את שאלת הבחירה כאן.

גרוק R2, X05, דיווח שחיפוש הצירוף לא העלה מקבילה קרובה; "נעשה הכל טוב גם בגלוי" באגרת י"א נשקל כתחביר אחר. זו תוצאת חיפוש תחומה, לא היעדר מוכח מכל הכתבים. במכתב רעו יש ממש "גם בעוה"ז" לצד לשון תוספת: מקבילה לשונית ומושגית מאוחרת, שאינה משחזרת את הכפל המקומי בכ"א.

T11 • קל וחומר מעולם הבא לעולם הזה

חלופה בתיק; יש להפרידה מ-T03.

הצעה זו מנסחת את המהלך בין עולמות: אם כדאי להקדים לשם טובה עתידית, כל שכן לשם טובה מיידית. היא שונה מהשוואת מצוות אחרות לצדקה, אף שהדוחות נטו לעתים לערבב ביניהן.

כדי לבנות קל וחומר כזה צריך להניח סדר עדיפות בין טובות או בין מועדים. הוא אינו נאמר כאן במפורש, ואין להניח שעולם הזה "חשוב יותר" כדי להצדיק את ההיסק. הטקסט מספק הנחה פשוטה יותר: זריזות ראויה בכלל, ובצדקה מצטרף טעם מפורט.

המעמד: לא מזוהה עם פירוש "שיעורים" ולא מתקבל כקל וחומר מוכח. אפשר לדבר על צירוף טובות בשני מישורים בלי לטעון להיסק מן העולם הבא לעולם הזה.

T12 • הצלה מגיהנם והצלה ממיתה

C0, בעקבות בבא בתרא י ע"א; רקע.

סוגיית בבא בתרא על שני מובני הצלת הצדקה מציעה בסיס אפשרי ל"גם": לא רק הצלה בדין שמעבר לחיים, אלא גם ממיתה כאן. זהו רקע מסורתי העשוי להסביר מדוע קורא מזהה שני מישורי תועלת.

אבל גיהנם אינו נזכר ביחידה, וההצלה בעולם הזה כבר מפורשת. עצם קיומם של שני מובנים במקום אחר אינו קובע שזהו האיבר החסר במשפט שלנו. גם מקורות שבת על מיתה ומיתה משונה אינם פירוש לייתור.

המעמד: רקע תורני, לא ראייה מכרעת. לא נפתח בסבב העריכה מחקר כללי בהצלה ושכר, משום שהוא עלול להרחיב את התיק בלי לגעת בנקודה הלשונית.

T13 • השערת שינוי נוסח

A0; גרוק'בוט R2 ותיקונו; אין חסר מוכח בצירוף.

בתחילה דווח שלא נמצא שינוי ברשימות שנבדקו, בלי צפייה בשורת דפוס ראשון. ניסוח זה היה מוגבל יותר מ"אין שינוי נוסח". רשימה שאינה מוכחת כממזה אינה שוללת כל הבדל. גם ארבעה תעתיקים מודרניים אינם ארבעה עדים קדומים.

גרוק'בוט הביא את "גם: בבוך 47 ליתא" כהערה על היעד. בתיקון הבהיר שהיא צמודה ל"אך גם זאת". מכאן שהעדויות המסוימת אינה נוגעת לצירוף. ב-ED1 הסריקה לא נצפתה בעריכה; ב-ED2 נצפה צילום עמ' תפו שסיפק גרוק'בוט, והייחוס תוקן באימות ישיר. אין כאן עדות לחסרון בצירוף הנדון.

המעמד: לא הוכח וריאנט מקומי. אילו יימצא עד עצמאי חסר, יהיה צורך להעריך תאריך, תלות ואפשרות השמטת מעתיק. הוא לא יוכיח מיד שהנוסח הנדפס שגוי או שהייתור נפתר. משימת בוך 47 המוטעית הוסרה מסדר ההמשך.

בצילום עמ' תפו השורה הנדונה כוללת "גם בעוה"ז", והערה 37 עומדת על "אך גם זאת". בצילומי תפג ותפז נרשמים שינויים מדפוס ראשון, מבוך 47 ומאגרות קודש. לא רשום שינוי ביעד. שתיקת מנגנון פעיל בקרבתו היא תמיכה מוגבלת בנוסח הנדפס, בכפוף לשלמות האיסוף שלא אומתה. היא אינה קולציה ישירה

של עדי המקור או של שקלוב תקע"ד. זהות בוך 47 והמסלול המדווח לאגרת קיג לא נבדקו.

T14 • "בלי הצירוף נשאר רק טעם רוחני"

G0 ו-C0; נמשך בחזרה ב-R2.

הטענה הישנה ניסתה להראות שהמילים נחוצות: בלעדיהן "טוב לנו" יובן ברוחניות בלבד, והדין היומי יישמע מנותק. אילו הדבר היה נכון, היה כאן מענה ישיר למבחן המחיקה.

אלא שב-V1 נשארים פירות בעולם הזה, הצלה ממיתה וייסורים והדין שבכל יום. זהו רצף מעשי שלם. קלוד וגרוק חזרו מן הניסוח החזק, וגם גרוק-בוט קיבל את התיקון. אין להציל את הטענה בהחלפת "רק" ב"אולי" בלי להראות אפשרות קריאה ממשית בהקשר הזה.

המעמד: נדחתה כטענת הכרח. נשאר רק הטיעון החלש והמדויק יותר בדבר הדגשה מפורשת. זו חזרה מהותית ולא תיקון סגנוני, מפני שהיא משנה את הטענה "נפתר" ל"מסתבר, עדיין פתוח".

T15 • הגנה למפרע

C0 והרחבות; הכלל הגורף נמשך בחזרה.

הטענה שנתונה בסוף השנה לא הגנה בימים שעברו ביקשה להמחיש מדוע דחייה מפסידה תועלת. מובן שהעמדת זכות כעת רלוונטית לדין של עכשיו, וזהו עיקר הביאור המקומי.

אך מכאן אין כלל על כל דרכי פעולת הזכות ועל היעדר השפעה למפרע. האיגרת אינה דנה בשאלה הזאת. ניסוח Lessons על אפשרות הצורך בזכות היום אינו הבטחת תוצאה ואינו שלילה כוללת של אפשרויות אחרות.

המעמד: לשמור את ערך ההקדמה ולמחוק את הכלל המורחב. גם הטענה המצומצמת אינה מסבירה לבדה מדוע חוזרים על "בעולם הזה"; היא מסבירה את העיתוי.

T16 • דין יומי ועיתוי הנתינה

אגרת כ"א והביאור המקומי; נשמר.

"שהרי" מציג טעם: אדם נידון בכל יום. לאחר שהצדקה תוארה כמגינה, יש משמעות מעשית שלא להמתין עם זכותה. זהו העוגן החזק ביותר לקשר בין ההגנה לבין ההקדמה, ונאמר במפורש בביאור המקומי.

אולם אותו עוגן ממש נשאר ב-V1. לכן הוא גם מסביר מדוע המחיקה אינה שוברת את הטיעון. אין להשתמש באותה שורה פעם כדי להוכיח שההקשר ברור, ופעם כדי לטעון שאינו מובן בלי "גם".

המעמד: מפורש לעניין העיתוי; אינו ראייה עצמאית ליתור. יש לקרוא את מקור ראש השנה כדעת רבי יוסי, ולייחס לאיגרת את השימוש המסוים שהיא עושה בו בלי להפוך את הקטע לסקירה של כל שיטות הדין.

T17 • תפקיד לשוני עם דיוק פתוח

מסקנת R2, מאומצת בעריכה בגבולותיה.

ההכרעה אינה שהמילים חסרות משמעות, וגם אינה שהקושיה נפתרה. יש להן תפקיד סביר של סימון תוספת תחומית במסקנה; המשמעות המעשית ניתנת להשלמה גם בלעדיתה. שתי הקביעות יכולות להיות נכונות יחד.

ההשגה החזקה היא ש"כל שכן" כבר מבליט יתרון, ו"בפירותיה" כבר מגדיר את תחומו. תשובתנו אינה לבטל אותה: הסימון המקומי מוסיף מפורשות, אך הנמקת הצורך במפורשות זו נשארת פתוחה. זהו גבול ההישג, לא הסבר חדש המכוסה בשם "רטוריקה".

אפשר לפרסם בירור כזה כאשר הקורא יודע מה הוכח ומה לא. מקור מפורש, מקבילה קרובה עם ניתוח מתאים או עד נוסח בעל משקל עשויים להצדיק פתיחה מחודשת. הסכמה נוספת של מודל או חזרה על התזה אינן עילה מספקת.

07 • יומן הספרים, הגישה והאימות

יש להפריד בין מה שקרא משתתף, מה שהעורך פתח בעצמו, ומה שנמצא רק בקטלוג. "נפתח" אינו תיאור מספיק: דף ובו כותרת בלבד אינו תוכן מכתב; תרגום אינו לשון המקור; זיהוי ספר אינו קריאת היחידה. המיפוי שלהלן מציג את ההישג ואת החסר, בלי לתאר את הסבב כבדיקה ממצה של ספרות התניא.

שיעורים ו-Lessons. קלוד דיווח על קריאת האיגרת המלאה והערותיה, וגרוק על בדיקת המקורות המקומיים. גרוק-בוט דיווח ב-R2 על PDF מספר 19843 ותייגו בטעות כעברי; ב-R3 תיקן שזהו ספר ביידיש, בעוד האתר עצמו נחסם אצלו. בעריכה נבדקו דפי העברית והאנגלית וההערות הנוגעות לעניין.

הממצא היציב הוא ביאור הקל וחומר והדין היומי. לא זוהה באלה דיון מפורש במבחן המחיקה.

תרגום 1973. קלוד דיווח על קריאת הדף המלא והבחין בסוגריים המקיפים את מהלך הזריזות; גרוק ציין בהמשך דוחו גישה חלקית, אף שבפתיחה מנה אותו בין הנפתחים. לכן רמת קריאתו של גרוק נרשמת כחלקית. תרגום זה חשוב להיסטוריית הקריאה, ואינו עד דפוס עברי עצמאי. בפרט, סוגריים של מתרגם אינם פיסוק מוכח של אדמו"ר הזקן.

אגרת ג'. ההפניה אליה בהערה 21 אומתה. קלוד הגיע בסבב שלו בעיקר לקטעי חיפוש בתרגום; גרוק וגרוק-בוט דיווחו שקראו את המקבילה. תפקידה בתיק הוא רקע לפירות הצדקה ולהמשכה בעולם הזה. אין להמיר סיכום מודרני, כגון "כל המצוות רק בגן עדן", בלשון אדמו"ר הזקן. ההפניה מאשרת רלוונטיות לפירות, לא טיפול ב"גם".

מכתב רעו. בעריכה נפתח העמוד המלא, ונקראו הכותרת, התאריך והפסקה. התאריך הוא ז' מנחם אב תש"ז. ההקשר הוא סיוע בהדפסת ספרי אדמו"ר האמצעי ובהפצת חסידות. המכתב מבחין בין מעלת המצווה לבין פעולתה הנוספת בעולם הזה, ומנסח את היחס בלשון עיקר וטפל. הוא תומך באפשרות של שני רבדי תועלת; אינו מסביר את החזרה המסוימת בכ"א. אין להסיק מספר כרך רק מרצף מזהי האתר.

חיטריק. קלוד נחסם בהיברובוקס 19791; גרוק לא פתח את היחידה; גרוק-בוט דיווח על PDF וציין הערת נוסח. תיקונו המאוחר הוא חלק חיוני מן התיעוד. הוא משנה את שיוך ההערה, ולכן מבטל את הממצא הנטען. ב-ED1 ניסיונות הגישה לא הצליחו. ב-ED2 נצפו הצילומים שסופקו וההערה אומתה; פירוט העמודים מובא להלן.

קארף ושטיינזליץ. לא התקבלה קריאה מאומתת של הביאור במקום. קארף אותר באזכורים בלבד. לפי הקטלוגים שדווחו, אגרת כ"א נמצאת בכרך ד' של התניא המבואר בעברית ובכרך 5 באנגלית. הבדל החלוקה אינו טעות בתוכן. כל עוד הביאור לא נקרא, אין לרשום "אינו מתרץ". אפשר לרשום רק "לא נבדק במקום".

תניא לעם, שוחאט וקובצי הערות. קלוד דיווח על קריאת תניא לעם כ"א באתר abc770 ועל מקורות לדין היומי בלי ביאור ל"גם". גרוק-בוט דיווח על

ג'ישה לאותו חומר; גרוק לא קרא אותו במקום. שוחאט, מפתחות תורת מנחם ולקוטי שיחות וקובצי הערות לא נבדקו באופן המאפשר מסקנת היעדר כוללת. חיפוש פתוח שלא העלה מאמר ייעודי אינו סקר מלא של קבצים שאינם ממופתחים.

דפוסים ומונדשיין. שקלוב תקע"ד זוהה במסורת הביבליוגרפית שנמסרה כדפוס שבו נוספה אגרת הקודש. שורת היעד בסריקה לא נקראה בעריכה. גרוק-בוט דיווח על מבוא או קטלוג של מונדשיין, לא קולציה ממצה של כ"א. קלוד ז'יהה סתירה בין תיאורי דפוס בשני קטעי אתר; סתירת תיאור כזאת אינה שינוי נוסח ואינה עוקרת את הזיהוי הביבליוגרפי בלי בדיקה נוספת.

מקבילות עקיפות. אורחות צדיקים, שער הזריזות, זוהה כמקור ללשון על זריזות במצוות ובתקנת העולם. רמב"ן לבראשית כב, ג, מאירי לפסחים ד ומסילת ישרים ו צוינו כרקע לזריזות, בלי שנמסרה בעריכה קריאה ישירה חדשה שלהם. מהר"ל, תפארת ישראל, ורבינו יונה הוזכרו בלי מיקום מספק. ההשערה ש"תפארת ישראל" הוחלף בטעות בפירוש ר' ישראל ליפשיץ אינה מוכחת מעצם שיתוף השם, ולכן אינה נרשמת כתיקון מאומת.

תוצאת יומן החיפוש. החיפוש שדווחו צירפו "גם בעוה"ז", "גם בעולם הזה", "שטוב לנו" ו"להקדימה" ל"לכאורה", "מיותר", "כל שכן" ו"זריזות". התקבלו בעיקר טקסט האיגרת וביאוריה הנגשים. הספרייה הלאומית ואוצר החכמה לא נסקרו במלואם; אין לייחס לתיק יכולת חיפוש שלא הייתה. האימות המשלים בעריכה התמקד בהפניות Lessons, במכתב רעו ובבדיקת נתיב הגישה לחיטריק.

עדכון אימות עריכתי, 25.9.2026: דף Lessons המלא נפתח מחדש, לרבות הערות 19–24. הערה 24 היא הערת המבאר המביאה דברי הרבי. דף מכתב רעו נפתח בכתובת המלאה הרשומה בפנקס; נקראו התאריך והפסקה, ובכללה "יש בקיום מצוה זו גם ענין הפעולה בעוה"ז". לשון הסיכום במכתב היא עיקר וטפל, לא ציטוט קרן ופירות. חוסר הגישה של מבקר אחר אינו שולל קריאה זו.

באותו מועד נצפו צילומי חיטריק: תפא, תפב, תפג, תפו ותפז, שסופקו בחבילת גרוק-בוט (מיפוי ל-594–595, 589–591 PDF לפי החבילה; ה-PDF השלם לא צורף). נצפו שער "שיעורים" ביידיש ועמ' 1569–1570. קריאת צילומים זו משלימה את החסר של ED1; אינה בדיקת הספרים

בשלמותם. הערת הגבייה הארוכה מופיעה בחיטריק ליד "גם כי הסך הכולל", וב"שיעורים" ביידיש כהערה 20. מספור Lessons אינו מספור כל המהדורות.

תוצאות חיפוש וחוסרים: גרוק דיווח על אגרת י"א כחלופה תחבירית רחוקה; גרוק-בוט דיווח שלא מצא דיון ייעודי בהערות התמימים בחיפוש הפתוח שלו. מונדשיין עמ' 61 ורשימת קאפוסט (?) תקע"ד, אלטונה, קניגסברג, למברג ווילנה הם מסלולים מדווחים, לא דפוסים שהוששו כאן. לא נקראו קארף ושטיינזלץ במקום. חיפוש "לטוב לנו" ו"לטוב לנו כל הימים" בספריית חב"ד באמצעות שני מנועי חיפוש לא סיפקו ראיה מקומית נוספת אצל אדמו"ר הזקן; אין זו סריקת מאגר מלאה.

08 • פרופילי המשתתפים וביקורת העורך

ההשוואה מתייחסת לדוחות המסוימים שנמסרו. שמותיהם הם תוויות המשתתפים, לא זיהוי מאומת של גרסאות מנוע או יכולות כלליות. גרוק-בוט הוא מסלול העבודה שהשואל ביקש, ואין להסיק משמו שהוא מקור עצמאי או בעל גישה עודפת. הדוחות המלאים ותיקון גרוק-בוט מצורפים בנפרד.

קלוד. תרומתו החזקה היא הפרדת שכבות המקור, רישום מצב הגישה והחזרה המפורשת מ-T14 ו-T15. הוא הבחין בין הערה על פירות לבין הערה על "גם", ובין ספר שאותר לספר שנקרא. דוחו מספק את מפת התייעוד הרחבה ביותר מבין התשובות שנמסרו. החולשה היא נטייה להוציא מסקנות חדות מדי מן הסיווג: הערה 24 אינה שוללת שני טעמים בתוך זריזות; V2 אינה אומרת "רק גשמיות". גם הקשר הגבאי אינו מספק פתרון חדש למילים שכבר דיברו בטובת הנותן.

גרוק. הדוח ממוקד יותר ומתקן את "רק" בלי לעקוף את קושיית השואל. ההבחנה בין כוח ההיסק של "כל שכן" לתוספת של "גם" מועילה, וניסוי מיקום המילה סומן כניסוי. הדיווח על אגרת רעו קיבל אימות משלים בעריכה. לצד זה, פנקס המקורות קצר וחלק מן הקישורים אינם מלאים; הפתיחה מציגה לעתים גישה רחבה יותר מהסייגים שבהמשך. בפרט יש לרשום את תרגום 1973 כקריאה חלקית אצל גרוק. ניסוי תחבירי גם אינו מוכיח לבדו את תחום הפוקוס.

גרוק-בוט. הוא ניסה להגיע לסריקות ולספרי פירושים שהאחרים לא קראו, והדגיש שאין לספור תעתיקים כעדי נוסח. אולם טעות הלמה בחיטריק הייתה

מהותית: היא יצרה ראייה שלא הייתה לשאלתנו ושינתה את המלצת ההמשך. מעלתו במקרה זה היא תיקון ממוקד המבטל גם את המסקנות הנגזרות. אין לזכות את הממצא כ"מקור חדש" אחרי שבוטל; אפשר לזקוף לזכותו את בירור הטעות. רישום יום השבוע והתאריך העברי בדוחו גם אינו תואם את 24 בספטמבר 2026; הארכיון שומר אותו כפי שהתקבל.

העורך, ChatGPT. בתשובות הראשונות שבחומר נעשתה אותה טעות בסיסית: הוצג פירוש כללי כאילו הוא עונה לדיוק שהשואל חידד. אחר כך הוכרה מגבלת ההבחנה בין נתון למסקנה, ונוספה קריאת העקדה כהצעה. בדוח המורחב הופיעו אחוזי ביטחון ללא כיול והישענות חזקה מדי על היעדר שינוי מדווח. בעריכה הנוכחית הם הוסרו; נוספו אימות מכתב רעו וביקורת על ההפרזות שנותרו ב-R2. זו הערכה עצמית ולכן טעונה בדיקה חיצונית. אין לראות בפירוט העריכה הוכחה לכך שלא נותרה בה טעות. הציונים להלן מתייחסים למסלול העבודה שלפני ED2, ולא ליכולת כללית. הם ניתנו מחדש בסולם הסדרה 1-10: 5 — בעיות מהותיות; 7 — שימושי עם חולשות ניכרות; 9 — עבודה חזקה. אין זו המרה מכנית מסולם ED1 השגוי. תיקון הייחוס לקלוד ושתי טעויות גרוק־בוט נלקחו בחשבון; ציוני העורך הם הערכה עצמית.

מדד / משקל	קלוד	גרוק	גרוק־בוט	העורך*
דיוק מקצועי 15%	8 • תוכן נכון, הפרזות נקודתיות	8 • מענה ממוקד ומסויג	5 • שגיאת נוסח מהותית שתוקנה	6 • פירוש מוקדם הוצג כפתרון
ייחוס והקשר 15%	8 • מפת הערות טובה; היסקים עודפים	8 • הפרדת פירוש והערת הרבי	5 • הלמה השגויה שינתה ממצא	6 • נדרש תיקון ייחוס "שיעורים"
ראייה והשערה 15%	8 • גבולות מפורשים, V2 מופרזת	8 • שומר על תקרה פתוחה	6 • דיווח הנוסח התקבל מוקדם מדי	7 • הוסר דירוג ביטחון שרירותי
ראיות חדשות 10%	8 • אימות שיוך הערות	7 • מכתב רעו והבחנת ניסוי	6 • סריקות הושגו; ממצא היעד בוטל	7 • אימות משלים, לא פתרון
אימות ושקיפות 10%	8 • רשימת גישה מפורטת	6 • פער פתיחה/קריאה חלקית	5 • שתי שגיאות: למה ושפת הספר	6 • תיעוד אימות ED1 לא הספיק
לוגיקה ועומק 10%	7 • מחיקה נכונה; V2 הופרזה	8 • מחיקה וכוח היסק מובחנים	7 • ניתוח נכון אך קצר	7 • נבחנו גם מגבלות R2

ממד / משקל	קלוד	גרוק	גרוק-בוט	העורך*
תיקון 10%	9 • שתי חזרות מפורשות	9 • "רק" נמחק במפורש	9 • בוטלו ממצא ומשימת המשך	8 • תוקנו טענות, הערכה עצמית
ביקורת עמיתים 5%	8 • מבחין הרחבות מהמקור	8 • מבקר גם הצעת העורך	6 • קיבל התנגדות ותיקן	7 • שומר ביקורת על עצמו
בהירות 5%	7 • מפורט אך חוזר ורווי מזהים	8 • תמציתי ומסודר	8 • תיקון חד וברור	8 • שני קהלים, נותר לביקורת
מסקנה וגבולות 5%	8 • פתוח; מקבילה לא תסגור לבדה	8 • סגירה עם דיוק פתוח	8 • המשך מוטעה הוסר	8 • מהדורה בלי הכרזת פתרון

ממוצעים משוקללים מתוך 10: קלוד 8.0, גרוק 7.8, גרוק-בוט 6.2, העורך* 6.8. ציוני ED1 ההיסטוריים היו 79, 78, 61, 72 בסולם אחר; אין להשוותם ישירות. איכות תשובת הסיום של כל משתתף נידונה בנפרד מן המסלול: שלוש תשובות R2 מגיעות לדיוק פתוח, גם כאשר הדרך כללה טעויות.

09 • כיסוי השאלות והכרעות העריכה

עשר שאלות R2 נועדו למנוע מן המחקר לחזור למענה שהשואל כבר דחה. להלן מפת הכיסוי שלהן; היא אינה מחליפה את הניתוחים לעיל. שמות השאלות כאן הם תקציר ערוך, והפרומפט המקורי המלא נשמר בחבילת הביקורת.

שאלה	תוצאה ומקום
Q01 • מה הקושיה?	המבוא ופרקים 02–04: ייתור מקומי, לא סגולת הצדקה.
Q02 • V0–V3	פרק 4: V1 שומרת היסק; V2 אינה "רק"; V3 נטיית פוקוס.
Q03 • תחום "גם"	T01/T04/T10: האיבר הקודם מסתבר אך אינו סמוך ומפורש.
Q04 • שני כל שכן	פרק 3, T11/T16: סכנות מול זריזות; אין ערבוב בין עולמות ומצוות.
Q05 • מעמד "שיעורים"	פרק 2 ו-T03: מהלך מבואר, מבחן המחיקה לא נידון במפורש.
Q06 • אימות מקורות	פרק 7: סוג גישה וחסר לכל ספר; אין סקר ממצה.
Q07 • כיוון אחר	T05/T08/T10: עקדה, גבאי ושיח; כולם מוגבלים.
Q08 • היקף הטענות	T03/T14/T15: צומצמו הכללות על שכר והגנה.
Q09 • פנקס T	פרק 6 והמפתח: כל 17 הטענות נשמרו במעמדם.
Q10 • מענה והמשך	פרק 10: ביאור מסתבר, דיוק פתוח, ביקורת מהדורה.

בהפקה הוחלו כללי הסדרה 4.7 שנמצאו בתיקיית ההוראות, לצד הנחיית השואל הנוכחית. ארבע המהדורות נוצרות יחד, עם אותו מצב הכרעה. ההנחיה הישנה בפרומפט R2 שלא ליצור חוברות תיעדה את שלב המחקר ההוא; היא אינה מבטלת את ההוראה המאוחרת והמפורשת להפיק כעת. המחקר נפתח במבוא ענייני קצר ובמפת קריאה, וממשיך מיד אל מקור היסוד והבדיקות. השאלה מנוסחת כקושיה לימודית; נוסח השיחה המקורי נשמר בארכיון. אין בחוברת המחקר מילון או פתיחת מתחילים. ההפניות ההדדיות בין המהדורות משרתות קהלי יעד שונים.

משימות X הייחודיות: קלוד X01-X02 — שכבות ומיקום הערות, אומתו; X03 — פירושים, חיטריק הושלם בצילומים, האחרים חסרים; X04 — מכתב רעו הושלם בעריכה; X05-X07 — צמצום הטענות וסיווגן. גרוק X01-X04 — מחיקה, ניסוי מיקום, הקל וחומר והעקדה; X05 — מקבילות מוגבלות; X06 — ניסיון הפרכה. גרוק-בוט X01 — חיפוש דיון מפורש ללא ממצא; X02-X04 — הדפוס הראשון לא נצפה, מנגנון חיטריק נבדק ב-X05; R3 — פירושים נגישים חלקית; X06 — כפילות מסורות הופרדה.

10 • מענה מסכם והמשך מוגדר

לשואל: אכן, מחיקת "גם בעולם הזה" משאירה טיעון מובן ושלם במישור המקומי. ההצלה בעולם הזה כבר נאמרה; הדין היומי מסביר למה להקדים. לכן התשובות הקודמות שטענו שנשאר רק טעם רוחני לא ענו לקושיה.

הביאור המסתבר הוא שהצירוף מנסח במפורש את אופי התוספת: הקדמת הצדקה טובה לנו גם בתחום חיינו בעולם הזה, נוסף על ערך הזריזות שכבר נלמד. "בפירותיה" מתאר את התועלת; "גם בעולם הזה" מחיל אותה במפורש על מסקנת ההקדמה. זהו הבדל בתפקיד הלשוני, לא גילוי של עובדת הצלה חדשה.

ההשגה החזקה על הביאור נשארת: ההקשר כבר מלמד גם את היחס הזה. "כל שכן" מסמן יתרון, ופירות העולם הזה מגדירים אותו. משום כך איננו טוענים שהביאור מוכיח את הצורך במילים. הוא מסביר תפקיד אפשרי ומדויק יחסית, ובכל זאת משאיר את דיוק השואל פתוח.

מהדורה זו מיישמת את תיקוני השואל, ללא פתיחת סבב מחקר או ביקורת מודלים נוסף. בדיקות חדשות יהיו מועילות אם יגיע פירוש במקום המטפל

בצירוף, מקבילה קרובה שנותחה בהקשרה, או צילום עד מוקדם של שורת היעד. אף אחד מהם אינו מבטיח פתרון מעצם מציאתו; כל ממצא ייבחן לפי מה שהוא משנה.

ההערה השגויה על בוך 47 אינה מקור לשינוי ביעד, אך אין לפסול מחמתה את העד כולו. הבדיקה הקרובה של מנגנון חיטריק בוצעה ב-ED2; בדיקת העדים עצמם נשארת חסר מוגדר. גם חוסר גישה לקארף או לשטיינזלץ אינו סיבה לעכב את הפרסום ללא גבול. הוא נשמר כחסר גלוי. ביקורת החוברות תבחן קודם כול נאמנות לשאלה, שלמות המחקר, אחידות שתי השפות וקריאות ארבעת הקבצים.

11 • התייעוד הנשמר והחוסרים

בחבילה נשמרו דוחות R2 המלאים של קלוד, גרוק וגרוק־בוט כפי שהודבקו בשיחה, ולצדם תיקון גרוק־בוט בקובץ נפרד. "כפי שהתקבל" פירושו נוסח הטקסט שהועבר, ולא קובץ מקורי שנחתם בידי ספק המודל. תוויות המקורות והשגיאות נשמרות בו לצורך ביקורת. הקובץ המתוקן אינו מחליף בשקט את הדוח השגוי.

החומר הקודם נשמר בתיק המסירה R2 כמפה ערוכה מפורטת, הכוללת את לשון הקושיה, תשובת G0 ומפת A0/C0. הוא אינו ייצוא מילולי מלא של כל השיחות. אין לכתוב על החבילה "כל התכתובת המקורית אומתה". קובץ מחקר מאוחד מצרף את החומר הזמין, את הדוחות ואת ארבעת נוסחי החוברות, ומבדיל ביניהם בכותרות.

צילומי חיטריק ו"שיעורים" בידיש, שחסרו ב-ED1, התקבלו ב-R3 ונצפו; הם שמורים בארכיון. ביאור קארף ושטיינזלץ במקום וקולציה עצמאית של הדפוס המוקדם עדיין חסרים. קישורי כלי פנימיים מסוג turn אינם מראי מקום ניידים; בחוברות ניתנים שמות מקור וכתובות נגישות כשאותרו.

12 • ביקורת R3 ומה השתנה ב-ED2

ביקורת R3 לא שינתה את מסקנת המחיקה, אך שינתה את איכות הראיות ואת העריכה. קלוד מצא ייחוס לא מדויק לעמדתו, סולם ציונים החורג מן הכללים וחוסרי תיעוד. גרוק הציע תיקוני בידוד עברית ופיצול טבלאות, והצהיר שלא קיבל את PDF המחקר העברי. גרוק־בוט הביא צילומי מקורות

ותיקן את שפת הספר. אלה תרומות שונות, ואין לספור הסכמה על המסקנה כמקור נוסף.

טענות ג'מיני על היעדר שיעורים, הזחת מספור גורפת ודפי סיום ריקים לא שוחזרו בקובצי ED1 שנבדקו בעריכה. בכל ארבעת הקבצים יש שער מצויר נפרד; השער נחשב עמוד 1 ללא מספר מודפס, והדף הבא ממספר 2. נמצאו פגמי זרימה מקומיים, אך הם אינם מוכיחים את הטענות הגורפות. לפי הוראת השואל מ-25.9.2026, ג'מיני לא משתתף מכאן ולהבא. הדוח המקורי נשמר כהיסטוריה; אין בהוראה רשות לשנות את הראיות או למחוק אותן.

זהות הקבצים: ארבעת גיבובי המסירה שונים מגיבובי ההפקה, כפי שזיהו קלוד וגרוק־בוט. בדיקה חוזרת השוותה את כל עמודי ארבעת הזוגות: הטקסט שחולץ והפיקסלים ברינדור אחיד זהים. בקובצי המסירה קיימת צרופה בשם Content Credentials. זה מיישב זהות תוכן וחזות בגבולות הבדיקה, בלי לטעון לזהות בתים. במניפסט החדש נפרדים גיבוב הפקה, גיבוב מסירה וחתימות טקסט/רינדור.

ב-ED2 הובאו שאלות השואל כלשונן ותוקנו ייחוסים מקורות, המילה "יידיש" וסולם הציונים. לפי הוראת השואל ב-ED3 הוחלף תמליל הפתיחה בניסוח לימודי תמציתי, הובלטה מחיקת "גם" לבדה, השער הותאם לסדרת "עיון בתניא יומי" ונוספו הפניות הדדיות בין המהדורות. חומר המחקר והארכיון נשמר.

גבול הסגירה: "אויך מצד" הוא חיזוק מסורתי לקריאה, ושתיקת מנגנון חיטריק היא חיזוק מותנה לנוסח. אף אחד מהם אינו מיישב מדוע אין די בהקשר. אין צורך בעוד סבב ניסוח של אותו טיעון. חבילת ההמשך מיועדת לביקורת ממוקדת על התיקונים והקבצים; פתיחת מחקר מחדש תידרש רק אם יובא מקור המשנה את T07, T10 או T13.

תיעוד היקף R3: דוח גרוק־בוט המלא וצילומיו התקבלו כקבצים; שלוש הביקורות האחרות התקבלו בהודעת השואל ומשמשות מקור לביקורת העריכתית. גרוק דיווח שקרא שלושה PDF בלבד, וקלוד דיווח על ארבעה. ב-R2 גרוק הזכיר עוזרים ששםם Harper, Benjamin ו-Lucas, וקלוד הזכיר עוזר שאיתר מזהה מכתב; אלה דיווחי המשתתפים, לא בדיקות עצמאיות נוספות. אין מספר חוברת מאומת ברשימת הסדרה, ולכן נשמר מזהה המחקר YA-IG21-GAM ולא הומצא מספר רציף.

12.	T10 · סימון תחום והדגשה	7.	T01 · טעם רוחני ותועלת בעולם הזה
12.	T11 · קל וחומר מעולם הבא לעולם הזה	8.	T02 · נתון על צדקה ומסקנה על הקדמה
13.	T12 · הצלה מגיהנם והצלה ממיתה	8.	T03 · שאר המצוות לעומת צדקה
13.	T13 · השערת שינוי נוסח	8.	T04 · קרן ופירות
14.	T14 · "בלי הצירוף נשאר רק טעם רוחני"	9.	T05 · מן העקדה להצלת החיים
14.	T15 · הגנה למפרע	10.	T06 · נחת רוח ליוצרו וטוב לנו
14.	T16 · דין יומי ועיתוי הנתינה	10.	T07 · "טוב" והעולם שכולו טוב
15.	T17 · תפקיד לשוני עם דיוק פתוח	11.	T08 · הנותן, המקבל והגבאי
		11.	T09 · הייחוד העליון שבהמשך

פנקס המקורות

- המספור S שומר את קבוצות המקורות שבתיק R2, ובקבוצת S06/S07 נפרדים פריטים לפי הצורך. הרשימה מסודרת לפי משפחות חיבורים. מצב הבדיקה מתייחס לתיק הנוכחי; קישור יעד אינו מעיד שהדף נפתח.
- משנה פאה א, א.** S06a · קרן ופירות. הופנינו אליה בהערה 20; ב־R2 הובאו גם קטעי חיפוש. רקע, לא פירוש לייתור.
- פסחים ד ע"א.** S06b · זריזות מאברהם; מקור שצוין באיגרת ובביאוריה. לא נערך כאן עיון עצמאי מלא בסוגיה.
- ראש השנה טז ע"א.** S06c · דעת רבי יוסי על דין יומי; ההפניה בהערה 23 אומתה.
- קידושין לט ע"ב.** S06d · שכר מצווה; הובא כרקע וכקטע חיפוש. אין להפיק ממנו שלילה גורפת של פירות.
- בבא בתרא י ע"א; שבת קנו ע"ב.** S06e · מובני ההצלה; במפת הדוחות, ללא קריאה עצמאית משלימה בעריכה.
- רמב"ם, פירוש המשנה, פאה א, א; אבות ג, טו. S06f · פירות ורוב המעשה. ההפניות נדונות במקורות האיגרת; לא בוצעה קריאה ישירה מלאה בחיבורים.
- רמב"ם, מורה נבוכים ג, כז.** S11 · תעתיק אבן תיבון נקרא ב־25.9.2026; שני מישורי הטובה. קשר לאגרת כ"א נשאר השערה.
- רמב"ן בראשית כב, ג; מאירי פסחים ד. S07a · הפניות רקע לזריזות מן הדוחות הקודמים. לא נבדקו מחדש.

- אורחות צדיקים, שער הזריזות. S07b · זוהר ב־R2 בעיקר בקטע חיפוש. הקבלה בין תחומי פעילות, לא חזרה באותו משפט.
- מהר"ל, תפארת ישראל; רבינו יונה. S07c · מקומות לא זוהו במידה מספקת; אין לבסס עליהם מסקנה.
- תניא, אגרת הקודש ג'. S04 · הפניית הרבי בכ"א אומתה; קריאת גוף המקבילה דווחה בידי גרוק וגרוק־בוט.
- אגרות קודש, רעו, ז' מנחם אב תש"ז. S05 · גוף המכתב והתאריך נקראו בעריכה. מקבילה מושגית בלבד.
- Tanya in English, 1973, Epistle 21. S03 · קריאה מלאה דווחה בקלוד, חלקית בגרוק. אינו עד עברי קדום.
- שיעורים בספר התניא, ד, ביידיש, תשמ"ו, עמ' 1569–1570. S01y · השער ושני העמודים נצפו בצילומי חבילת R3; "אויך מצד" מפורש בביאור.
- שיעורים בספר התניא, אגרת כ"א. S01 · טקסט התניא והביאור העברי המקוון; המקור היידי נבדק בנפרד ב־S01y. אין דיון מפורש במחיקה.
- Lessons in Tanya, Epistle 21. S02 · דף מלא והערות רלוונטיות נקראו בעריכה. יש להפריד תרגום, ביאור והערות הרבי.
- חיטריק, ליקוטי פירוש, אגרת כ"א; HebrewBooks 19791. S09a · צילומי עמ' תפא-תפג, תפז-תפז נצפו ב־25.9.2026. הערה 37 אינה על היעד; לא נרשם בו שינוי.
- קארף; התניא המבואר לשטיינזלץ; שוחאט. S09b · הפירוש במקום לא נקרא. לשטיינזלץ זוהו כרך ד' בעברית ו־5 באנגלית לפי דיווחי קטלוג.
- תניא לעם, ש"י פראנק, אגרת כ"א. S09c · קריאת הדף דווחה בקלוד ובגרוק־בוט; מקורות לדין היומי ללא ביאור ייעודי ל"גם" לפי דיווחם.
- הערות ותיקונים; מפתחות שיחות וקובצי הערות. S09d · לא נבדקו בשלמות. ההערה המדווחת על "פעולת צדקה לחיים" היא על מילים אחרות.
- מונדשיין, ספר התניא — מהדורותיו, תרגומיו וביאוריו; שקלוב תקע"ד. S10 · איתור ביבליוגרפי ודיווחי מבוא; שורת היעד בדפוס המוקדם לא נצפתה.
- S07d · מסילת ישרים, פרק ו'. הפניה היסטורית לזריזות; לא נבדקה מחדש. רבינו יונה ומהר"ל נשארים חוסרי זיהוי, ואין קישור מדומה לקטע שלא אותר.
- קישורי עזר מזהים: שבת קנו ע"ב; קטלוג התניא המבואר. הקטלוג אינו גוף הביאור. פריטי רקע ללא קישור מדויק נשארים מסומנים כחסר, ולא הושלם להם מקור משוער.
- צילומי המקורות שנקראו זמינים גם בחבילת הראיות של גרוק־בוט; חיטריק, שער "שיעורים" ושני עמודי הביאור ביידיש. מספרי העמודים והיקף הקריאה מפורטים ביומן; אין בחבילה עדות לבדיקת הספרים בשלמותם.